

POWIAT RADOMSzcZAŃSKI

**POWIATOWY PROGRAM POMOCY
DZIECKU I RODZINIE
NA LATA 2009 – 2010**

Radomsko, marzec 2009 r.

W P R O W A D Z E N I E

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest jednocześnie pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do pełnienia przyszłych ról społecznych. Rodzina ze względu na bardzo ważne funkcje, jakie pełni w społeczeństwie, podlega szczególnej ochronie.

Zmiany zachodzące w naszym kraju, oprócz pozytywnych skutków, powodują również pogłębianie się zjawisk społecznych negatywnie wpływających na funkcjonowanie rodziny, a w szczególności są to: bezrobocie, brak poczucia stabilizacji zawodowej i życiowej części społeczeństwa, brak poczucia bezpieczeństwa, emigracja za pracę, osamotnienie, alkoholizm itd. W efekcie tych negatywnych zjawisk wiele osób i rodzin ma trudności z poprawnym funkcjonowaniem w społeczeństwie i wypełnianiem swoich ról.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonywać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Od dnia 1 maja 2004r. pomoc społeczna w Polsce funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Tekst jedn. Dz.U. Nr 115, poz. 728 z późn.zm.). Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, w szczególności z organizacjami społecznymi i pozarządowymi.

Podstawowym celem pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, doprowadzenie w miarę możliwości do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie.

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa rodzinnego,
- 2) terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania zadań,
- 3) pracy socjalnej,
- 4) zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Szczególnym środowiskiem wychowawczym jest rodzina zastępcza. W powiecie radomszczańskim na dzień 31 grudnia 2008r. funkcjonowało 177 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 258 dzieci. Około 60% rodzin zastępczych i dzieci zamieszkuje na terenie Miasta Radomska. Wśród rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu 82% rodzin stanowią rodziny spokrewnione z dzieckiem. Najczęściej są to dziadkowie, rodzeństwo, a następnie dalsi krewni.

Równolegle funkcjonuje również sześć zawodowych niespokrewnionych rodzin zastępczych, a wśród nich:

- trzy pogotowia rodzinne, w okresie 2008r. zapewniły tymczasową opiekę i wychowanie 46 dzieciom,
- trzy rodziny wielodzietne, wychowują 12 dzieci.

Część dzieci pozbawionych opieki rodziców, dla których nie znaleziono rodzin zastępczych, jest umieszczana w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na dzień 31 grudnia 2008r. w placówkach takich przebywało 36 dzieci. Ponieważ brak jest placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie tutejszego powiatu, dzieci są umieszczane w placówkach na terenie innych powiatów, a powiat radomszczański pokrywa koszty ich pobytu.

Wśród podstawowych przyczyn rozpadu rodzin i umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych wymienić należy:

- alkoholizm i narkomanię rodziców
- bezrobocie i niezaradność życiową
- choroby przewlekłe i niepełnosprawność
- sieroctwo
- pozostawienie dziecka w szpitalu po porodzie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w podziale na poszczególne gminy powiatu radomszczańskiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2008r.

Lp.	Gminy (powiat radomszczański)	Liczba * mieszkańców	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Liczba dzieci** w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
1.	Miasto Radomsko	49 073	101	155	21
2.	Gmina Radomsko	5 567	20	28	-
3.	Przedbórz	7 540	6	6	-
4.	Kamieńsk	6 108	5	8	-
5.	Dobryczyce	4 216	6	9	4
6.	Gidle	6 558	3	3	-
7.	Gomunice	5 907	5	9	1
8.	Kobiele Wlk.	4 445	3	3	3
9.	Kodrąb	4 725	8	12	1
10.	Lgota Wlk.	4 428	3	5	-
11.	Ładzice	4 911	7	8	-
12.	Masłowice	4 296	5	7	5
13.	Wielgomłyny	4 881	1	1	-
14.	Żytno	5 594	4	4	-
	Razem	118 249	177	258	36

* wg danych Urzędu Statystycznego w Łodzi na dzień 31.XII.2007r.

** wg miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w placówce opiekuńczo-wychowawczej

Do zadań własnych powiatu należy tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie. Szczegółowe zasady organizowania pomocy rodzinie określone zostały w rozdziale czwartym ustawy o pomocy społecznej – Opieka nad dzieckiem i rodziną.

Opracowując Program Pomocy Dziecku i Rodzinie dla powiatu radomszczańskiego, wyznaczono trzy zasadnicze obszary działań:

1. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym.
2. Pomoc na rzecz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i opuszczających zastępcze formy opieki i wychowania.
3. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

I. POMOC DLA RODZIN DYSFUNKCYNYCH.

Przemiany, jakie zachodzą aktualnie w Polsce i na całym świecie mają niewątpliwie wpływ na życie rodziny, na jej funkcjonowanie, wywołując w jej strukturze wiele pozytywnych zmian, ale również budzących niepokój.

Niepokojące zjawiska zagrażające współczesnej rodzinie, tj. bezrobocie, konkubiny i inne związki, bieda i ubóstwo, wzrost agresji, przestępczości, alkoholizm i inne uzależnienia, nietolerancja, sieroctwo społeczne powodują, że rodzina dotychczas prawidłowo funkcjonująca nie wypełnia podstawowych funkcji wobec własnych dzieci, nie zaspokaja ich potrzeb, nie respektuje praw, jakie przysługują najmłodszym jej członkom, przez co przeradza się w rodzinę dysfunkcyjną.

Dysfunkcja rodziny może być całkowita lub częściowa.

Dysfunkcja całkowita oznacza kompletne niepowodzenie w realizacji zadań rodziny, którą muszą zastąpić inne osoby bądź instytucje.

Dysfunkcja częściowa oznacza trudności w realizacji niektórych funkcji. Najczęściej jest to funkcja wychowawcza i emocjonalna. Obie dotyczą kontaktów interpersonalnych, interakcji i więzi emocjonalnych pomiędzy jej członkami.

Takie domy stają się dla wielu dzieci źródłem zagrożeń prawidłowego ich rozwoju, przemocy, negatywnych wzorów zachowań, napięć, lęku, upokorzenia, frustracji. Dzieciństwo dzieci żyjących w takich rodzinach przestaje być bez troski, szczęśliwe, staje się trudne, bolesne i krzywdzące. W takich sytuacjach najczęściej zachodzi potrzeba zabrania dzieci i umieszczenia ich w zastępczych formach opieki.

Należy tworzyć takie lokalne systemy, które nie dopuszczą do sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę naturalną.

System opieki nad dzieckiem i rodziną powinien się opierać na następujących zasadach:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny,
- opieka powinna być zorganizowana w środowisku naturalnym, bliskim dziecku i rodzinie,
- umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwości wsparcia i pomocy rodzinie naturalnej i nie powinno powodować zerwania więzi emocjonalnych.

CEL GŁÓWNY 1.

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodzin dysfunkcyjnych zwłaszcza z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i dotkniętych problemem przemocy.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1.

Zapewnienie należytej opieki rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi.
2. Współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, sądu rodzinnego, organizacji pozarządowych w niesieniu pomocy rodzinom zagrożonym, przy pełnym wykorzystaniu zasobów poszczególnych instytucji.
3. Udzielanie świadczeń ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych rodzinom z problemem niepełnosprawności.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2.

Edukacja i wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji wobec dzieci.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Prowadzenie działań zmierzających do poszerzenia wiedzy dot. pełnienia funkcji rodzicielskich.
2. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami.
3. Rozwój wolontariatu w zakresie pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji.
4. Zapewnienie poradnictwa rodzinnego.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.3.

Rozszerzenie oferty pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej dla rodzin dysfunkcyjnych, zwłaszcza dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Zapewnienie poradnictwa psychologicznego, socjalnego i prawnego dla rodzin dysfunkcyjnych, zwłaszcza ofiarom i świadkom przemocy.
2. Prowadzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy.
3. Prowadzenie grupy korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy.
4. Zapewnienie miejsc czasowego pobytu dla ofiar przemocy.
5. Zapewnienie miejsc czasowego pobytu dla sprawców przemocy.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.4.

Umożliwienie rodzinom dostępu do informacji o prawach i uprawnieniach oraz informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach w oparciu o lokalne media, ulotki, informatory.
2. Uaktualnianie i udostępnianie informacji o ofertach pomocy instytucji i organizacji działających na polu pomocy rodzinie (pomoc społeczna, urząd pracy, placówki oświatowe, służba zdrowia).

II. POMOC NA RZECZ DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W RODZINACH ZASTĘPCZYCH, PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH I OPUSZCZAJĄCYCH ZASTĘPCZE FORMY OPIEKI I WYCHOWAWNIA.

Dzieci i młodzież częściowo lub całkowicie pozbawiona opieki rodziców biologicznych wymaga pomocy poprzez zapewnienie opieki zastępczej. Ustawa o pomocy społecznej kładzie szczególny nacisk na rozwijanie rodzinnych form opieki oraz na tworzenie rodzinnych domów dziecka. Zgodnie z obecnymi tendencjami polityki społecznej, umieszczanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ma być ostatecznością.

Zastępcze rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w przypadku, kiedy dziecko jest pozbawione możliwości rozwoju w swojej naturalnej rodzinie. Są one w stanie zabezpieczyć właściwy rozwój emocjonalny dziecka zapewniając mu miłość, akceptację, poczucie bezpieczeństwa. Realizacja tych potrzeb w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest bardzo często utrudniona. Wychowanie w warunkach rodzinnych przygotowuje dziecko do pełnienia ról społecznych i samodzielności życiowej.

CEL GŁÓWNY 2.

Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami opieki w usamodzielnianiu się.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1.

Zapewnienie warunków do rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Promowanie i upowszechnianie w lokalnych mediach roli i znaczenia rodzinnych form opieki zastępczej.
2. Współpraca lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny w celu pozyskiwania nowych kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych i adopcyjnych.
4. Rozwój infrastruktury zawodowych rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem.
5. Monitorowanie sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.
6. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego dla rodzin zastępczych.
7. Prowadzenie grupy wsparcia dla rodziców zastępczych.
8. Szkolenie rodzin zastępczych.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2.

Zapewnienie dzieciom wychowania w warunkach rodzinnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Praca z rodziną naturalną dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej w celu przywrócenia jej zdolności opieki nad dziećmi.
2. Opracowanie systemu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.3.

Zapewnienie wszechstronnej pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, szkolnych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Udzielanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki oraz pomocy rzeczowej na zagospodarowanie.

2. Uruchomienie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków.
3. Pomoc w uzyskaniu odpowiedniego przeszkolenia i zatrudnienia.

III. DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE POMOCY DZIECKU I RODZINIE.

Postępujący rozwój społeczny stawia przed pomocą społeczną coraz to nowe wyzwania, a to wymaga od kadry pomocy społecznej systematycznego kształcenia i doskonalenia swoich umiejętności. Jest to warunek konieczny w celu właściwej realizacji zadań ustawowych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

CEL GŁÓWNY 3.

Podnoszenie jakości usług świadczonych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1.

Podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadr pomocy społecznej oraz podmiotów współpracujących.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Pozyskiwanie z różnych źródeł środków finansowych na doszkalcenie i podnoszenie kwalifikacji służb pomocy społecznej.
2. Udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej, Wydział Polityki Społecznej Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego, Wojewódzki Urząd Pracy itp.
3. Organizowanie szkoleń dla pracowników ośrodków pomocy społecznej.
4. Organizowanie doradztwa metodycznego dla kierowników i pracowników ośrodków pomocy społecznej.
5. Organizowanie spotkań pracowników lokalnych instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych w celu wymiany doświadczeń i wypracowania kierunków działania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

REALIZATORZY PROGRAMU

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Starostwo Powiatowe

we współpracy z:

1. Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczna
2. Powiatowym Urzędem Pracy
3. Ośrodkami Pomocy Społecznej
4. Szkołami
5. Organizacjami Pozarządowymi

ZAŁOŻENIA KOŃCOWE PROGRAMU

1. Zgodność z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego.

OPRACOWANIE:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Referat Ochrony Zdrowia Starostwa Powiatowego.